Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 8 september 2022*

”Begäran om förhandsavgörande – Upphovsrätt och närstående rättigheter – Satellitsändningar och vidaresändning via kabel – Direktiv 93/83/EEG – Artikel 1.3 – Begreppet vidaresändning via kabel – Den som vidaresänder är inte kabeloperatör – Samtidig, oförändrad och oavkortad vidaresändning av tv- eller radiosändningar vilka sänds via satellit och är avsedda att tas emot av allmänheten, utförd av ett företag som driver hotellverksamhet, genom parabolantenn, kabel och tv- eller radiomottagare – Föreligger inte”

I mål C-716/20,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Supremo Tribunal de Justiça (Högsta domstolen, Portugal) genom beslut av den 10 november 2020, som inkom till domstolen den 31 december 2020, i målet

RTL Television GmbH

mot

Grupo Pestana S.G.P.S. SA,

Salvor – Sociedade de Investimento Hoteleiro, SA,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden E. Regan samt domarna I. Jarukaitis, M. Ilešič (referent), D. Gratsias och Z. Csehi,

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 1 december 2021,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– RTL Television GmbH, genom J.P. de Oliveira Vaz Miranda de Sousa, advogado,

* Rättegångsspråk: portugisiska.

– Grupo Pestana S.G.P.S. SA och Salvor – Sociedade de Investimento Hoteleiro SA, genom H. Trocado, advogado,

– Europeiska kommissionen, genom É. Gippini Fournier och J. Samnadda, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 10 mars 2022 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 1.3 i rådets direktiv 93/83/EEG av den 27 september 1993 om samordning av vissa bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter avseende satellitsändningar och vidaresändning via kabel (EGT L 248, 1993, s. 15; svensk specialutgåva, område 13, volym 25, s. 33).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan RTL Television GmbH (nedan kallat RTL) och Grupo Pestana S.G.P.S. SA (nedan kallat Grupo Pestana) och å andra sidan Salvor – Sociedade de Investimento Hoteleiro, SA (nedan kallat Salvor) angående att Salvor tillhandahåller sändningar från en av RTL:s kanaler på rummen på hotell som företaget driver, utan tillstånd på förhand från RTL.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell rätt

Trips-avtalet

3 Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (nedan kallat Trips-avtalet), vilket utgör bilaga 1 C till avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen (WTO), ingicks den 15 april 1994 i Marrakech och godkändes genom rådets beslut 94/800/EG av den 22 december 1994 om ingående på gemenskapens vägnar – vad beträffar frågor som omfattas av dess behörighet – av de avtal som är resultatet av de multilaterala förhandlingarna i Uruguayrundan (1986–1994) (EGT L 336, 1994, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 38, s. 3).

4 Artikel 9 i Trips-avtalet har rubriken ”Avtalet i förhållande till Bernkonventionen”. I artikel 9.1 anges följande:

”Medlemmarna skall följa bestämmelserna i artiklarna 1–21 i Bernkonventionen [(för skydd av litterära och konstnärliga verk (Parisakten av den 24 juli 1971), i dess ändrade lydelse av den 28 september 1979 (nedan kallad Bernkonventionen)] och dess bilaga. …”

5 Artikel 14 i avtalet har rubriken ”Skydd för utövande konstnärer, framställare av ljudupptagningar (ljudinspelningar) och radio- och televisionsföretag”. Artikel 14.3 föreskriver följande:

”Radio- och televisionsföretag skall ha rätt att förbjuda följande handlingar när dessa vidtas utan deras samtycke: upptagning, återgivning av upptagning och trådlös återutsändning av utsändningar liksom även återgivning till allmänheten av televisionsutsändningar av dessa. Om en medlem inte medger radio- och televisionsföretag sådana rättigheter, skall den bereda innehavare av upphovsrätt till innehållet i utsändningar möjlighet att förhindra de ovan nämnda handlingarna med beaktande av bestämmelserna i Bernkonventionen (1971).”

Bernkonventionen

6 I artikel 11a.1 i Bernkonventionen föreskrivs följande:

”Upphovsmän till litterära och konstnärliga verk äger uteslutande rätt:

…

2° att låta med eller utan tråd offentligt återge radioutsändning av verket, när återgivandet anordnas av annat företag än det ursprungliga,

…”

Romkonventionen

7 Enligt artikel 3 g i den internationella konventionen om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag, undertecknad i Rom den 26 oktober 1961 (nedan kallad Romkonventionen), avses med ”återutsändning” i den konventionen ”att ett radioföretags utsändning samtidigt utsändes av ett annat radioföretag”.

8 Artikel 13 i konventionen, med rubriken ”Minimiskydd för radioföretag”, har följande lydelse:

”Radioföretagen äga rätt att lämna tillstånd till eller förbjuda:

a) återutsändning av deras utsändningar;

b) upptagning av deras utsändningar;

c) mångfaldigande;
   (i) av sådana upptagningar av deras utsändningar, som företagits utan deras samtycke;
   (ii) av sådana upptagningar av deras utsändningar, som företagits med stöd av bestämmelserna i artikel 15, om mångfaldigandet sker för andra ändamål än dem som avses i sagda bestämmelser;

d) offentlig återgivning av deras televisionsutsändningar, om det sker på ställen där allmänheten äger tillträde mot inträdesavgift. Det är förbehållet den nationella lagstiftningen i det land, där skydd för denna rättighet begäres, att bestämma villkoren för dess utövande.”

Unionsrätt

Direktiv 93/83

9 Skälen 8–10, 27 och 28 i direktiv 93/83 har följande lydelse:

”8. … den rättsliga säkerhet, som är en förutsättning för fri rörlighet för sändningar inom gemenskapen, [saknas] när program som sänds över gränserna tas emot och vidaresänds via kabelnät.

9. Utvecklingen av förvärv av rättigheter genom avtal ger redan ett betydande bidrag till skapandet av det önskade audiovisuella området. Sådana avtal bör i fortsättningen säkerställas och en smidig tillämpning av dem bör främjas när så är möjligt.

10. Kabeloperatörerna kan för närvarande inte vara säkra på att de faktiskt har förvärvat alla de programrättigheter som omfattas av ett sådant avtal.

…

27. Vidaresändning via kabel av program från en medlemsstat till en annan är en handling som är underkastad upphovsrätt och i förekommande fall närstående rättigheter. Kabeloperatörer skall därför förvärva tillstånd från varje rättsinnehavare av varje programavsnitt som vidaresänds. Enligt detta direktiv bör dessa tillstånd som ges genom avtal, om det inte föreskrivs ett temporärt undantag för gällande tvångslicenssystem.

28. För att säkerställa att utomstående som innehar rättigheter till enskilda programavsnitt inte genom att utöva sina rättigheter kan förhindra att gällande avtal fungerar friktionsfritt bör det föreskrivas en skyldighet för rättsinnehavaren att uteslutande utöva sin rätt kollektivt genom att kräva att tillstånd skall ges genom en kollektiv organisation i den mån de särskilda egenskaperna i vidaresändningen via kabel kräver detta. Rättigheterna att ge tillstånd som sådana förblir intakta och endast utnyttjandet av denna rätt regleras i någon utsträckning så att rätten att ge tillstånd till en vidaresändning fortfarande kan överlåtas. Detta direktiv påverkar inte utnyttjandet av de ideella rättigheterna.”

10 Artikel 1 i det direktivet har rubriken ”Definitioner”. I artikel 1.3 föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med vidaresändning via kabel en samtidig, oförändrad och oavkortad vidaresändning via kabel eller mikrovågssystem till allmänheten av en ursprunglig sändning från en annan medlemsstat via tråd eller trådlöst, inbegripet sändning via satellit, av televisions- och radioprogram som är avsedda för mottagning av allmänheten.”

11 I artikel 2 i direktivet, med rubriken ”Sändningsrättigheter”, anges följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva ensamrätt för upphovsmannen att ge tillstånd till överföring till allmänheten via satellit av upphovsrättsliga verk …”

12 Artikel 8 i direktivet har rubriken ”Rätt till vidaresändning via kabel”. I artikel 8.1 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall säkerställa att gällande upphovsrätt och närstående rättigheter tillämpas när program från andra medlemsstater vidaresänds via kabel inom deras territorium och att sådan

vidaresändning äger rum på grundval av individuella eller kollektiva avtal mellan upphovsrättsinnehavare, innehavare av närstående rättigheter och kabeloperatörer.”

13 Artikel 9 i direktiv 93/83, med rubriken ”Utövande av rätten till vidaresändning via kabel”, stadgar följande:

”1. Medlemsstaterna skall säkerställa att rätten för upphovsrättsinnehavare och innehavare av närstående rättigheter att meddela eller vägra tillstånd för en kabeloperatör att vidaresända via kabel bara kan utövas genom en kollektiv organisation.

2. När en rättsinnehavare inte har överfört handhavandet av sina rättigheter till en kollektiv organisation skall den kollektiva organisation som förvaltar rättigheter i samma kategori anses vara bemyndigad att förvalta hans rättigheter. När mer än en kollektiv organisation förvaltar rättigheter i samma kategori skall rättighetsinnehavaren fritt kunna välja vilken av dessa kollektiva organisationer som skall anses ha rätt att förvalta hans rättigheter. En rättsinnehavare som avses … i denna punkt skall ha samma rättigheter och skyldigheter som följer av det avtalet mellan kabeloperatören och den kollektiva organisation som anses bemyndigad att förvalta hans rättigheter som de rättighetsinnehavare som har bemyndigat den kollektiva organisationen, och han skall kunna göra anspråk på dessa rättigheter inom en period som bestäms av den berörda medlemsstaten och som skall vara minst tre år räknat från dagen för den vidaresändning via kabel som innefattar hans verk eller andra skyddade prestationer.

3. En medlemsstat kan föreskriva att när en rättighetsinnehavare ger tillstånd till en ursprunglig sändning inom dess territorium av ett verk eller annat skyddsobjekt skall han bedömas ha samtyckt till att inte utöva sina rättigheter till vidaresändning via kabel på en individuell grund utan att utöva dem enligt bestämmelserna i detta direktiv.”

14 I artikel 10 i direktivet, med titeln ”Utövande av rättigheter till vidaresändning via kabel för sändarföretag”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall säkerställa att artikel 9 inte tillämpas på de rättigheter som utövas av ett sändarföretag vad avser dess egen utsändning oberoende av om de berörda rättigheterna är dess egna eller har överförts till det av andra upphovsrättsinnehavare och/eller innehavare av närstående rättigheter.”

Direktiv 2001/29/EG

15 I skäl 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, 2001, s. 10), anges följande:

”I detta direktiv bör upphovsmannens rätt till överföring till allmänheten harmoniseras ytterligare. Denna rätt bör förstås i vid mening och omfatta all överföring till allmänheten som inte är närvarande på den plats varifrån överföringen sker. Denna rätt bör omfatta all sådan sändning eller vidaresändning av ett verk till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, inklusive radio- och tv-sändningar. Denna rätt omfattar inga andra åtgärder.”

16 Artikel 1 i direktivet har rubriken ”Tillämpningsområde”. Artikel 1.2 föreskriver följande:

”… [D]etta direktiv [ska] inte på något sätt påverka befintliga gemenskapsbestämmelser om

…

c) upphovsrätt och närstående rättigheter beträffande satellitsändningar och vidaresändningar via kabel av program,

…”

17 I artikel 2 i nämnda direktiv, som har rubriken ”Rätten till mångfaldigande”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva en ensamrätt att tillåta eller förbjuda direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent, mångfaldigande, oavsett metod och form, helt eller delvis

…

e) för radio- och televisionsföretag: av upptagningar av deras sändningar, trådöverförda såväl som luftburna, inklusive kabel- och satellitsändningar.”

18 I artikel 3 i direktivet, med rubriken ”Rätten till överföring av verk till allmänheten och rätten att göra andra alster tillgängliga för allmänheten”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk, på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet att verken görs tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dessa verk från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

2. Medlemsstaterna ska ge ensamrätt att tillåta eller förbjuda tillgängliggörandet för allmänheten, på trådbunden eller trådlös väg, på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer,

…

d) för radio- och televisionsföretag: av upptagningar av deras sändningar, trådöverförda såväl som luftburna, inklusive kabel- och satellitsändningar.

…”

Direktiv 2006/115/EG

19 Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/115/EG av den 12 december 2006 om uthyrnings- och utlåningsrättigheter avseende upphovsrättsligt skyddade verk och om upphovsrätten närstående rättigheter (EUT L 376, 2006, s. 28).

”Medlemsstaterna bör ha rätt att föreskriva mera långtgående skydd för innehavare av närstående rättigheter än det som föreskrivs i detta direktiv i fråga om radio- och TV-utsändning och återgivning för allmänheten.”

20 Artikel 7 i direktivet har rubriken ”Upptagningsrätt”. Artikel 7.2 och 7.3 anger följande:

”2. Medlemsstaterna skall föreskriva att radio- eller televisionsföretag har ensamrätt att medge eller förbjuda upptagning av sina utsändningar, när dessa sker över tråd eller trådlöst, inbegripet sändning genom kabel eller satellit.

3. En kabeldistributör skall inte ha de rättigheter som avses i punkt 2 när den enbart genom kabel vidaresänder ett radio- eller TV-företags utsändningar.”

21 Artikel 8 i direktivet har rubriken ”Radio- och TV-utsändning och återgivning för allmänheten”. Artikel 8.3 stadgar följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att radio- och TV-företag har ensamrätt att medge eller förbjuda trådlös återutsändning av sina trådlösa utsändningar liksom återgivning för allmänheten av sina utsändningar om sådan återgivning sker på platser till vilka allmänheten har tillträde mot erläggande av inträdesavgift.”

22 Artikel 9 i direktivet har rubriken ”Spridningsrätt”. Enligt artikel 9.1 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva en ensamrätt att … göra … tillgängliga för allmänheten … för nedan nämnda rättighetshavare:

…

d) Radio- och TV-företag, vad gäller upptagningar av deras utsändningar så som dessa anges i artikel 7.2.”

23 I artikel 12 i direktiv 2006/115, med rubriken ”Förhållandet mellan upphovsrätt och upphovsrätten närstående rättigheter”, föreskrivs följande:

”Skyddet för upphovsrätten närstående rättigheter enligt detta direktiv får inte inskränka eller på något sätt påverka skyddet för upphovsrätten.”

Portugisisk rätt

24 I artikel 176.9 och 176.10 i Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos (lagen om upphovsrätt och närstående rättigheter) (nedan kallad CDADC) föreskrivs följande:

”9. Med radio- och tv-företag avses varje företag som utför radio- och tv-sändningar av ljud eller bild, med vilket avses sändningar av ljud eller bild, eller representationer av dessa, separat eller kumulerat, på trådburen eller trådlös väg, särskilt genom radiovågor, fiberoptik, kabel eller satellit, avsedda för mottagning av allmänheten.

10. Med vidaresändning avses ett radio- och tv-företags samtidiga sändning av ett annat radio- och tv-företags sändning.”

25 Artikel 187 CDADC har rubriken ”Rättigheter för radio- och tv-företag”. I artikel 187.1 anges följande:

”Radio- och tv-företag har rätt att lämna tillstånd till eller förbjuda:

a) vidaresändning av deras trådlösa sändningar;

…

e) överföring till allmänheten av deras sändningar om sådan överföring sker på platser till vilka allmänheten har tillträde mot erläggande av inträdesavgift.”

26 Artikel 3 i Decreto-Lei nº 333/97 (lagdekret nr 333/97) av den 27 november 1997 (*Diário da República* I, serie I-A, nr 275 av den 27 november 1997) har följande lydelse:

”Vid tillämpningen av detta dekret avses med

…

c) 'vidaresändning via kabel': distribution till allmänheten, samtidigt och i sin helhet via kabel, av en ursprunglig sändning av tv- eller radioprogram som är avsedd att tas emot av allmänheten.”

27 I artikel 8 i lagdekret nr 333/97, med rubriken ”Utvidgning till innehavare av närstående rättigheter”, föreskrivs följande:

”Artiklarna 178, 184 och 187 [CDADC] samt artiklarna 6 och 7 i detta lagdekret är tillämpliga på utövande konstnärer, producenter av fonogram och videogram samt radio- och tv-företag vid överföring till allmänheten via satellit av deras framföranden, fonogram, videogram och sändningar samt vid vidaresändning via kabel.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

28 RTL, som är etablerat i Tyskland, ingår i ett konglomerat som sänder tv-innehåll och är känt under namnet ”Mediengruppe RTL Deutschland”. RTL är en av de mest kända och mest sedda tyskspråkiga tv-kanalerna i Europeiska unionen och har ett mycket brett utbud av tv-format (filmer, serier, shower, dokumentärer, sportevenemang, nyheter och magasinsprogram).

29 Tekniskt sett kan denna kanal tas emot i Tyskland, Österrike och Schweiz, genom alla de alternativ som finns för att se tv-sändningar: satellit, kabel, IP, strömmad tv/internet och marksänd tv. Den är också kostnadsfri. Ingen avgift tas ut för mottagning i privata hem, och i de flesta mottagningsalternativ är signalen inte krypterad. Dessutom kommer all reklamfinansiering från dessa tre länder.

30 Med tanke på att kanalen sänds via satellitsignal (satelliten ASTRA 19, 2° öst) kan kanalen tekniskt sett tas emot i flera andra europeiska länder, däribland Portugal, med hjälp av parabolantenn.

31 När det gäller mottagning och användning av denna signal har RTL redan ingått flera licensavtal både med kabel-tv-operatörer och med vissa hotell i unionen, bland annat i Portugal.

32 Grupo Pestana, som är etablerat i Portugal, är ett bolag som förvaltar aktieinnehav i andra företag. Det har majoritetsandelar i bolag som i sin tur äger eller driver hotellanläggningar.

33 Grupo Pestana har ett direkt ägande på minst 98,98 procent av kapitalet i Salvor, ett bolag vars syfte är att bedriva och marknadsföra hotellverksamhet, genom att bygga eller finansiera uppförandet av hotell och genom att direkt eller indirekt driva hotell och liknande anläggningar.

34 Genom skrivelse av den 7 augusti 2012 krävde chefen för den internationella avdelningen för distribution och för upphovsrätt och närstående rättigheter vid Mediengruppe RTL Deutschland att Grupo Pestana skulle betala ersättning för att hålla flera av koncernens kanaler, bland annat kanalen RTL, tillgängliga för allmänheten i hotellrum som drevs av bolag tillhörande Grupo Pestana.

35 Den 12 november 2012 svarade Grupo Pestana på den skrivelsen och uppgav bland annat att hotell enligt portugisisk rätt inte var skyldiga att betala för upphovsrätt och andra rättigheter vid ren mottagning av tv-signalen.

36 RTL ansåg sig ha rätt att tillåta eller förbjuda mottagning och tillgängliggörande av program från kanalen med samma namn och väckte talan mot Salvor och Grupo Pestana vid Tribunal da Propriedade Intelectual (Immaterialrättsdomstolen, Portugal). RTL yrkade bland annat att den domstolen skulle fastställa att ett sådant tillgängliggörande krävde tillstånd på förhand från RTL.

37 Som kompensation för vidaresändning och/eller överföring till allmänheten av sändningar från kanalen RTL yrkade företaget dessutom dels att Salvor och Grupo Pestana skulle förpliktas att solidariskt betala 0,20 euro per rum och månad för den period då Salvor hade ställt kanalen till förfogande på hotellrummen, jämte lagstadgad ränta, dels att Grupo Pestana skulle förpliktas att betala ersättning för den period då de andra hotell som företaget drev ställde denna kanal till förfogande på sina hotellrum.

38 Slutligen yrkade RTL att Grupo Pestana, i egenskap av moderbolag, skulle åläggas att vidta lämpliga åtgärder inom koncernen för att se till att de bolag det äger inte gör kanalen RTL tillgänglig på de hotell som de driver, utan RTL:s tillstånd på förhand.

39 Tribunal da Propriedade Intelectual (Immaterialrättsdomstolen) konstaterade att mottagandet och tillgängliggörandet av RTL:s sändningar i hotellrummen i fråga utgjorde en överföring till allmänheten i den mening som avses i artikel 187.1 e CDADC, trots att det inte hade betalats någon specifik motprestation för visning av kanalen, såsom en inträdesavgift. Den bedömde dock att distributionen av den nämnda kanalen inte kunde betraktas som ”vidaresändning”, eftersom varken svarandena i målet eller de hotell som angavs i stämningsansökan var radio- och tv-företag. Följaktligen ogillade den RTL:s yrkanden, särskilt de som gällde ersättning eller som grundade sig på obehörig vinst.

40 Sökanden i målet vid den nationella domstolen överklagade denna dom till Tribunal da Relação de Lisboa (Appellationsdomstolen i Lissabon, Portugal), som fastställde domen från första instans. Appellationsdomstolen fann att distribution via koaxial kabel av sändningar av kanalen RTL till ett flertal tv-mottagare som installerats i rummen på de hotell som drevs av svarandena inte utgjorde en vidaresändning, sett till definitionen i artikel 176.10 CDADC.

41 Klaganden överklagade då vidare till den hänskjutande domstolen, Supremo Tribunal de Justiça (Högsta domstolen, Portugal), som beviljade prövningstillstånd.

42 Enligt den domstolen är den avgörande frågan i målet huruvida distributionen via koaxialkabel av sändningarna av kanalen RTL på rummen på de berörda hotellen utgör en vidaresändning, vilket enligt artikel 187.1 a CDADC kräver tillstånd från radio- och tv-företaget, i detta fall RTL.

43 De två lägre instanserna bedömde att det inte var fråga om vidaresändning i den mening som avses i artikel 176.9 och 176.10 CDADC och artikel 3 g i Romkonventionen, eftersom svarandena inte var radio- och tv-företag.

44 RTL har däremot invänt att den rätt som radio- och tv-företag har att tillåta och förbjuda vidaresändning av sina sändningar, vilken fastställs i artikel 187.1 a CDADC jämförd med artiklarna 3 och 8 i lagdekret nr 333/97 – inte bara omfattar samtidig sändning av program via radiovågor. av ett annat radio- och tv-företag än det från vilket de härrör, men även distribution till allmänheten, som sker samtidigt och helt och hållet via kabel, av en primär sändning av TV- eller radioprogram som är avsedda att tas emot av allmänheten, oavsett om den person som gör denna distribution till allmänheten är ett radio- och tv-företag eller inte.

45 Den hänskjutande domstolen hyser tvivel om huruvida de två lägre instansernas tolkning av de tillämpliga bestämmelserna i CDADC och lagdekret nr 333/97 är förenliga med direktiv 93/83, särskilt när det gäller frågan om förteckningen över rättigheterna för radio- och tv-företag trots lydelsen av artikel 187.1 a CDADC ska anses ha utvidgats, särskilt med hänsyn till bestämmelserna i lagdekret nr 333/97 och dess ursprungliga källa, direktiv 93/83.

46 Mot denna bakgrund beslutade Supremo Tribunal de Justiça (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Ska begreppet ’vidaresändning via kabel’ i artikel 1.3 i rådets direktiv [93/83] tolkas så, att det, utöver ett radio- och tv-företags samtidiga sändning av ett annat radio- och tv-företags sändning, även omfattar en samtidig och oavkortad spridning till allmänheten via kabel av en ursprunglig sändning av radio- eller tv-program avsedda för mottagning av allmänheten (oberoende av om den som genomför denna sändning till allmänheten är ett radio- och tv-företag eller inte)?

2) Utgör en samtidig spridning av en tv-kanals sändningar, vilka sänds via satellit, genom olika tv-apparater som installerats i hotellrum, via koaxialkabel, en vidaresändning, som svarar mot det begreppet i artikel 1.3 i [direktiv 93/83]?”

Begäran om återupptagande av den muntliga delen av förfarandet

47 Efter det att generaladvokaten föredragit sitt förslag till avgörande har RTL, genom skrivelse som inkom till domstolens kansli den 7 juni 2022, begärt att domstolen, med stöd av artikel 83 i sina rättegångsregler, ska återuppta den muntliga delen av förfarandet.

48 Till stöd för sin begäran har företaget gjort gällande att generaladvokatens slutsatser grundar sig på en bristfällig prövning av flera aspekter av de faktiska, tekniska och rättsliga sammanhangen i det nationella målet.

49 Domstolen erinrar om att generaladvokaterna, enligt artikel 252 andra stycket FEUF, vid offentliga domstolssessioner, fullständigt opartiskt och oavhängigt, ska lägga fram motiverade yttranden i ärenden som enligt stadgan för Europeiska unionens domstol kräver deras deltagande.

Domstolen är inte bunden av vare sig förslaget till avgörande eller av den motivering som ligger till grund för förslaget (dom av den 12 maj 2022, Schneider Electric m.fl., C-556/20, EU:C:2022:378, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

50 Domstolen får enligt artikel 83 i rättegångsreglerna, efter att ha hört generaladvokaten, när som helst besluta att den muntliga delen av förfarandet ska återupptas, bland annat om domstolen anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet, eller om en part, efter det att den muntliga delen har förklarats avslutad, har lagt fram en ny omständighet som kan ha ett avgörande inflytande på målets utgång, eller om målet ska avgöras på grundval av ett argument som inte har avhandlats mellan parterna eller de berörda som avses i artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol.

51 Domstolens stadga och rättegångsregler föreskriver däremot inte någon möjlighet för parterna att inkomma med yttranden över generaladvokatens förslag till avgörande (dom av den 2 april 2020, Stim och SAMI, C-753/18, EU:C:2020:268, punkt 22 och där angiven rättspraxis, och dom av den 3 september 2020, Supreme Site Services m.fl., C-186/19, EU:C:2020:638, punkt 37 och där angiven rättspraxis).

52 I förevarande fall syftar RTL:s begäran om återupptagande av den muntliga delen av förfarandet till att göra det möjligt för dem att bemöta de konstateranden som generaladvokaten gjort i sitt förslag till avgörande.

53 Domstolen anser, efter att ha hört generaladvokaten, att den förfogar över alla uppgifter som är nödvändiga för att besvara de frågor som den hänskjutande domstolen ställt och att alla argument som är relevanta för att avgöra detta mål har diskuterats mellan parterna, i både det skriftliga och det muntliga förfarandet vid domstolen.

54 Följaktligen saknas det skäl att återuppta den muntliga delen av förfarandet.

Prövning av tolkningsfrågorna

55 Det följer av fast rättspraxis att det enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF ankommer på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva. I detta syfte kan EU-domstolen behöva omformulera de frågor som hänskjutits (dom av den 26 april 2022, Landespolizeidirektion Steiermark (Längsta tidsperiod för gränskontroller vid de inre gränserna), C-368/20 och C-369/20, EU:C:2022:298, punkt 50 och där angiven rättspraxis). För att EU-domstolen ska kunna lämna ett användbart svar kan den dessutom behöva beakta unionsrättsliga bestämmelser som den nationella domstolen inte har hänvisat till i sin fråga (dom av den 24 februari 2022, Glavna direktsia ”Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto”, C-262/20, EU:C:2022:117, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

56 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen vill få prövat om medlemsstaterna enligt unionsrätten är skyldiga att – med hänsyn till definitionen av ”vidaresändning via kabel” i artikel 1.3 i direktiv 93/83 – tillerkänna radio- och tv-företagen en ensamrätt att tillåta eller förbjuda vidaresändning av deras sändningar när denna vidaresändning

sker via kabel av en aktör som inte är ett radio- och tv-företag, såsom ett hotell. Den hänskjutande domstolen anser nämligen att den, om denna fråga besvaras jakande, måste tolka den nationella lagstiftningen på ett sätt som garanterar att en sådan rättighet kan utövas effektivt.

57 I detta avseende bör det noteras att medlemsstaterna enligt unionsrätten är skyldiga att i sin nationella lagstiftning föreskriva ett antal närstående rättigheter som ett radio- och tv-företag som RTL måste kunna utöva.

58 Enligt gällande unionsrätt och i enlighet med unionens skyldigheter enligt tillämplig internationell rätt på immaterialrättsområdet, särskilt artikel 13 i Romkonventionen och artikel 14.3 i Trips-avtalet, omfattar dessa rättigheter bland annat följande:

– ensamrätt att tillåta eller förbjuda mångfaldigande av upptagningar av sändningar, oavsett om det sker via tråd eller trådlöst, inklusive via kabel, vilket fastställs i artikel 2 e i direktiv 2001/29,

– ensamrätt att tillåta eller förbjuda att upptagningar av deras sändningar görs tillgängliga för allmänheten, oavsett om det sker via tråd eller trådlöst, inklusive kabel, på ett sådant sätt att allmänheten kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, vilket fastställs i artikel 3.2 d i direktiv 2001/29,

– ensamrätt att tillåta eller förbjuda upptagning av deras sändningar, oavsett om de sänds via tråd eller trådlöst, inklusive via kabel eller satellit, vilket fastställs i artikel 7.2 i direktiv 2006/115,

– ensamrätt att tillåta eller förbjuda återutsändning av deras sändningar med hjälp av radiovågor och överföring till allmänheten av dessa sändningar, när sådan överföring sker på platser som är tillgängliga för allmänheten mot betalning av en inträdesavgift, vilket fastställs i artikel 8.3 i direktiv 2006/115, och

– ensamrätt att göra upptagningar av deras sändningar tillgängliga för allmänheten, i den mening som avses i artikel 7.2 i direktiv 2006/115, vilket fastställs i artikel 9.1 d i samma direktiv.

59 Det kan konstateras att de faktiska omständigheter som avses i punkt 56 ovan uppenbart inte uppfyller villkoren för tillämpning av dessa bestämmelser. Med hänsyn till detta uppstår fortfarande frågan om en sådan ensamrätt som den som beskrivs i samma punkt ovan kan följa av en tolkning av artikel 1.3 jämförd med artikel 8.1 i direktiv 93/83.

60 Under dessa omständigheter ska den hänskjutande domstolen anses ha ställt sina frågor, vilka ska bedömas gemensamt, för att få klarlagt om artikel 1.3 jämförd med artikel 8.1 i direktiv 93/83 ska tolkas så, för det första, att medlemsstaterna är skyldiga att föreskriva en ensamrätt för radio- och tv-företag att tillåta eller förbjuda överföring av tv-program via kabel, i den mening som avses i nämnda artikel 1.3, och för det andra att en sådan vidaresändning utgör en samtidig, oförändrad och oavkortad vidaresändning via satellit avsedd att tas emot av allmänheten, när denna sändning utförs av en anläggning, såsom ett hotell.

61 I artikel 1.3 i direktivet definieras begreppet vidaresändning via kabel som en samtidig, oförändrad och oavkortad vidaresändning via kabel eller mikrovågssystem till allmänheten av en ursprunglig sändning från en annan medlemsstat via tråd eller trådlöst, inbegripet sändning via satellit, av televisions- och radioprogram som är avsedda för mottagning av allmänheten.

62 Uppskjutna, ändrade eller ofullständiga vidaresändningar samt vidaresändningar som äger rum i samma medlemsstat, det vill säga i den medlemsstat där den ursprungliga sändningen äger rum, omfattas således inte av detta begrepp (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 mars 2017, ITV Broadcasting m.fl., C-275/15, EU:C:2017:144, punkt 21).

63 Vad mer specifikt gäller begreppet vidaresändning framgår det av samma bestämmelse att det endast avser vidaresändning via kabel eller mikrovågssystem. Det sistnämnda har, som framgår av punkt 11 i den andra delen av motiveringen till kommissionens förslag av den 11 september 1991 till rådets direktiv om samordning av vissa bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter som är tillämpliga på satellitsändningar och vidaresändning via kabel (KOM(1991) 276 slutlig), som låg till grund för direktiv 93/83, i vissa medlemsstater ersatt vidaresändning via kabel när den senare inte är ekonomiskt lönsam. Den ursprungliga sändningen kan dessutom vara trådlös eller trådbunden, bland annat via satellit.

64 Som den hänskjutande domstolen med rätta konstaterade innebär dessutom ”vidaresändning via kabel”, i den mening som avses i denna bestämmelse, inte att den enhet som utför vidaresändningen är ett radio- och tv-företag.

65 Det stämmer att det sett till internationell rätt krävs en ställning som radio- och tv-företag för att det ska vara fråga om återutsändning i den mening som avses i artikel 3 g i Romkonventionen, vilket i sak motsvarar begreppet trådlös återutsändning i artikel 8.3 i direktiv 2006/115.

66 Det bör dock noteras att artiklarna 3 g och 13 a i den konventionen inte är relevanta för tolkningen av begreppet vidaresändning via kabel, eftersom den konventionen, liksom Trips-avtalet, uteslutande avser konventionella sändningar med hjälp av radiovågor (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 september 2014, kommissionen/rådet, C-114/12, EU:C:2014:2151, punkterna 3 och 91).

67 Det är riktigt att direktiv 93/83, vid tidpunkten för dess antagande, i huvudsak syftade till att utvidga begreppet annat företag än det ursprungliga i artikel 11a.1.2 i Bernkonventionen till att även omfatta kabeloperatörer, om än begränsat till tillämpningsområdet för detta direktiv.

68 Definitionen av vidaresändning via kabel i artikel 1.3 i direktiv 93/83 gäller således uttryckligen ”i” detta direktiv.

69 Med detta sagt följer det dock av artikel 8 och skäl 27 i direktiv 93/83 att direktivet inte kräver att medlemsstaterna inför en särskild rätt till vidaresändning via kabel eller definierar omfattningen av en sådan rättighet. Den innehåller endast en skyldighet för medlemsstaterna att se till att vidaresändning via kabel av sändningar från andra medlemsstater sker på deras territorium i enlighet med gällande upphovsrätt och närstående rättigheter (dom av den 3 februari 2000, Egeda, C-293/98, EU:C:2000:66, punkt 24).

70 Detta direktiv antogs nämligen i första hand i syfte att underlätta dels satellitsändningar, dels vidaresändning via kabel, genom att i artikel 9 i direktivet främja att upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter beviljar tillstånd för upphovsrättsorganisationers vidaresändning via kabel av en sändning, varvid det är underförstått att artikel 9, i enlighet med artikel 10 i direktivet, inte är tillämplig på de rättigheter som utövas av ett radio- och tv-företag med avseende på dess egna sändningar.

71 I synnerhet gäller enligt artikel 8.1 i direktiv 93/83 att medlemsstaterna ska säkerställa att gällande upphovsrätt och närstående rättigheter tillämpas när program från andra medlemsstater vidaresänds via kabel inom deras territorium och att sådan vidaresändning äger rum på grundval av individuella eller kollektiva avtal mellan upphovsrättsinnehavare, innehavare av närstående rättigheter och kabeloperatörer.

72 I detta avseende framgår det tydligt av en kombinerad läsning av skälen 8, 9 och 27 i direktiv 93/83 att en kabeloperatör måste få tillstånd av alla innehavare av upphovsrätt och närstående rättigheter för varje del av ett vidaresänt program och att detta tillstånd, med undantag för tillfälliga undantag för vissa lagliga licenssystem, måste beviljas genom avtal, vilket är det lämpligaste sättet att skapa det önskade europeiska audiovisuella området inom en ram som garanterar rättssäkerheten.

73 Enligt skäl 28 i direktiv 93/83 är syftet med direktivet att i viss utsträckning reglera utövandet av ensamrätten att bevilja tillstånd, medan tillståndsrätten som sådan förblir intakt. I artikel 9 i direktivet föreskrivs således i huvudsak att medlemsstaterna ska säkerställa att rätten för upphovsrättsinnehavare och innehavare av närstående rättigheter att meddela eller vägra tillstånd för en kabeloperatör att vidaresända via kabel bara kan utövas genom en kollektiv organisation. I artikel 10 i direktivet preciseras dock att medlemsstaterna ska säkerställa att artikel 9 inte tillämpas på de rättigheter som utövas av ett radio- och tv-företag vad avser dess egen utsändning. Kabeldistributören måste således förhandla individuellt med det berörda radio- och tv-företaget för att få tillstånd, oberoende av om de berörda rättigheterna är dess egna eller har överförts till det av andra upphovsrättsinnehavare eller innehavare av närstående rättigheter.

74 Även om de avtal som avses i artikel 8.1 i direktiv 93/83 således ingås med kabeldistributörer på det sätt som föreskrivs i artiklarna 9 och 10 i direktivet, följer det av de omständigheterna att artikel 8.1 i det direktivet inte påverkar den exakta omfattningen av upphovsrätten och de närstående rättigheterna, vilken fastställs genom andra unionsrättsliga instrument, såsom direktiven 2001/29 och 2006/115, samt genom nationell rätt.

75 Som framgår av skäl 16 i direktiv 2006/115 får medlemsstaterna föreskriva ett mer långtgående skydd än vad som stadgas i artikel 8.3 i det direktivet i fråga om radio- och tv-utsändning och återgivning för allmänheten som utförs av radio- och tv-företag. Ett sådant alternativ innebär att medlemsstaterna får ge radio- och tv-företag ensamrätt att tillåta eller förbjuda handlingar som rör överföring till allmänheten av deras sändningar på andra villkor än de som anges i nämnda artikel 8.3, varvid en sådan rättighet inte på något sätt får påverka skyddet för upphovsrätten, såsom stadgas i artikel 12 i samma direktiv (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 mars 2015, C More Entertainment, C-279/13, EU:C:2015:199, punkt 35).

76 Även om det antas att det i nationell rätt föreskrivs en ensamrätt för radio- och televisionsföretag att tillåta eller förbjuda vidaresändning via kabel, reglerar direktiv 93/83 endast utövandet av rätten till vidaresändning via kabel i förhållandet mellan innehavare av upphovsrätt och närstående rättigheter å ena sidan och ”kabeldistributörer” eller ”kabeloperatörer” å andra sidan.

77 Med hänsyn till de särskilda omständigheterna kring tillkomsten av direktiv 93/83 bör det dessutom noteras att begreppen kabeldistributör och kabeloperatör som används i det direktivet avser, såsom generaladvokaten påpekade i punkt 73 i sitt förslag till avgörande, operatörer av traditionella kabelnät.

78 En tolkning som innebär att begreppet kabeloperatör i den mening som avses i artikel 8.1 i direktiv 93/83 innefattar varje person som bedriver vidaresändning via kabel som uppfyller de tekniska egenskaper som beskrivs i artikel 1.3 i direktivet, även om den personens yrkesverksamhet inte består i att driva ett konventionellt kabelnät för tv-distribution, skulle i själva verket leda till att tillämpningsområdet för den närstående rättighet som föreskrivs i artikel 8.3 i direktiv 2006/115 utvidgas och likställs med den exklusiva rätten till överföring till allmänheten som föreskrivs för upphovsmän i artikel 3.1 i direktiv 2001/29.

79 Domstolen erinrar i detta sammanhang om att artikel 8.3 i direktiv 2006/115 föreskriver att ensamrätten för radio- och tv-företag att medge eller förbjuda trådlös återutsändning av trådlösa utsändningar bara kan göras gällande mot tredje man om sådan återgivning sker på platser till vilka allmänheten har tillträde mot erläggande av inträdesavgift. Domstolen har dock funnit att villkoret om betalning av en inträdesavgift inte är uppfyllt när återgivningen utgör en tilläggstjänst som utan att vara särskilt angivna ingår i priset för en huvudtjänst av annan karaktär, såsom logi på hotell (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 februari 2017, Verwertungsgesellschaft Rundfunk, C-641/15, EU:C:2017:131, punkterna 23–26).

80 Såsom förklaras i punkt 74 ovan är artikel 8.1 i direktiv 93/83 inte avsedd att påverka omfattningen av upphovsrätten och de närstående rättigheterna såsom de definieras i unionsrätten och i medlemsstaternas nationella rätt.

81 Slutligen är tolkningen att begreppet vidaresändning via kabel i den mening som avses i artikel 1.3 i direktiv 93/83 endast är tillämpligt på förbindelserna mellan innehavare av upphovsrätt och närstående rättigheter och ”kabeloperatörer” i traditionell mening förenlig med de mål som eftersträvas med det direktivet.

82 Såsom framgår av analysen i punkterna 70–73 ovan är det utrett att direktivet i huvudsak antogs i syfte att underlätta bland annat vidaresändning via kabel, genom att främja beviljandet av licenser.

83 Denna slutsats bekräftas av skälen 8 och 10 i direktiv 93/83. Av dessa framgår dels att den rättsliga säkerhet som är en förutsättning för fri rörlighet för radio- och tv-sändningar inom unionen vid tidpunkten för antagandet av direktivet saknades när program som sändes över gränserna togs emot och vidaresändes via kabelnät, dels att kabeloperatörerna inte kunde vara säkra på att de faktiskt har förvärvat alla de programrättigheter som omfattades av ett sådant avtal.

84 Det måste därför konstateras att inrättningar som ett hotell inte omfattas av begreppen ”kabeldistributör” eller ”kabeloperatör” i den mening som avses i direktiv 93/83.

85 Mot denna bakgrund ska de hänskjutna frågorna, i omformulerad lydelse, besvaras med att artikel 1.3 jämförd med artikel 8.1 i direktiv 93/83 ska tolkas på följande sätt:

– Den föreskriver ingen ensamrätt för radio- och tv-företag att tillåta eller förbjuda vidaresändning via kabel i den mening som avses i den bestämmelsen.

– En samtidig, oförändrad och oavkortad vidaresändning via satellit avsedd att tas emot av allmänheten utgör inte en sådan vidaresändning via kabel, när denna vidaresändning utförs av en annan person än en kabeldistributör i den mening som avses i nämnda direktiv, såsom ett hotell.

Rättegångskostnader

86 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

Artikel 1.3 jämförd med artikel 8.1 i rådets direktiv 93/83/EEG av den 27 september 1993 om samordning av vissa bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter avseende satellitsändningar och vidaresändning via kabel

ska tolkas på följande sätt:

– **Den föreskriver ingen ensamrätt för radio- och tv-företag att tillåta eller förbjuda vidaresändning via kabel i den mening som avses i den bestämmelsen.**

– **En samtidig, oförändrad och oavkortad vidaresändning via satellit avsedd att tas emot av allmänheten utgör inte en sådan vidaresändning via kabel, när denna vidaresändning utförs av en annan person än en kabeldistributör i den mening som avses i nämnda direktiv, såsom ett hotell.**

Underskrifter